

Studiju apļa metode izglītībā

IK RITA LIEPĪŅA

Projekta „Demokrātiskie studiju apļi” vadītāja

Zviedrijā studiju apļa metodikas apgušanas mācības noritēja pirms diviem gadiem nelielā pilsētiņā Gavlē, kas atrodas 170 kilometru attālumā no Stokholmas. Organizācijai „Aprendo AB”, kas rīkoja semināru, šī bija pirmā „Grundtvig” pieredze. „Aprendo AB” ir privāta pieaugušo izglītības organizācija, kas sadarbojas ar tautskolām. Tā rīko dažādus kursus koučingā, mentoringā un citās neformālās izglītības metodēs, tostarp studiju apļos. Pēc savstarpējās iepazīšanās uzzinājām par Zviedrijas tautskolu kustības simts gadu pieredzi.

Mūsu semināru vadīja trīs pasniedzēji: divas pasniedzējas bija atbildīgas par studiju apļu nodarbībām, bet viens pasniedzējs vadīja mentoringa un koučinga nodarbības. Semināra grupā bija astoņi dalībnieki, jo studiju apļa metodē kā dalībnieki piedalās arī pasniedzēji. Apļa dalībnieki bija no dažādām valstīm. Lai gan neviens no dalībniekiem ar studiju apļa metodi iepriekš nebija saskāries un visiem šī bija jauna pieredze, turklāt mēs bijām ļaudis no dažādām Eiropas valstīm, mums tomēr bija diezgan līdzīga pasaules uztvere un jau no paša sākuma bija ļoti viegli saprasties. Semināra laikā apguvām arī dažādas citas izglītības metodes: lomu spēles, pāru un grupu darbu, prāta vētru, pieredzes apmaiņu, diskusijas, vizītes (*field trips*).

Studiju aplis ir dinamisks mācību process, kurā dalībnieki balstās uz savu pieredzi, vadītāja prasmēm un studiju materiāliem. Tās ir neformālas, brīvprātīgas studijas, kurās dalībnieki mācās viens no otra. Mācību metodes būtība – nepastāv tradicionālais dalījums starp skolotāju un skolēniem jeb mācītājiem un mācāmajiem. Visi mācību procesa dalībnieki ir līdzvērtīgi, bet skolotājs ir konsultants un koordinators, vienlaikus arī pats atbild tieši uz tiem pašiem jautājumiem kā pārējie dalībnieki – vienlaikus ir mācītājs un mācāmais. Piemē-

ram, angļu valodas vidējā līmeņa nodarbībās studiju apļa dalībnieki sagatavo informāciju par angļiski runājošām valstīm un dalās savās zināšanās un pieredzē. Dalībnieki jau sākumā vienojas par mērķi, ko grupa vēlas sasniegt, un to, cik nodarbību tam ir nepieciešamas, bet koordinators organizē mācību procesa norisi un sniedz konsultācijas. Nodarbību cikla noslēgumā grupa izvērtē, vai ir sasniegts izvirzītais mērķis. Optimālais studiju apļa nodarbību skaits Zviedrijā ir 6 līdz 8.

Kas ir studiju aplis

Studiju aplis ir neformālās izglītības metode, kas gandrīz 100 gadu tiek sekmīgi praktizēta Zviedrijā un patlaban tiek aprobēta citās valstīs. Tās pamatā ir sapulcējušos mācīties gribētāju

“ Piemēram, angļu valodas vidējā līmeņa nodarbībās studiju apļa dalībnieki sagatavo informāciju par angļiski runājošām valstīm un dalās savās zināšanās un pieredzē.

dališanās atrastajā informācijā un diskusijas par pašu izvēlēto tēmu. Apli vada moderators jeb vadītājs, kura pienākumos ietilpst pulcēšanās organizēšana un diskusijas veicināšana, nepieļaujot aizkļūšanu no tēmas.

Būtiska studiju apļa iezīme ir visu dalībnieku vienlīdzība. Moderators nav skolotājs vai lektors, bet gan viens no dalībniekiem, kurš mācās līdz ar pārējiem, vienlaikus uzņemoties organizatora funkcijas.

Metodes darbības princips

Studiju aplis ir mācību metode, kurā piedalās 6–20 dalībnieki (optimāli 8–10 dalībnieki), kas sēž aplī. Ir izvirzīta viena noteikta tēma, ko apļa dalībnieki vēlas apgūt, izziņāt, aprobēt noteiktā skaitā nodarbību. Viena nodarbība ilgst apmēram trīs stundas. Parasti notiek 6–12 nodarbības atkarībā no tēmas plašuma. Var būt arī

mazāk nodarbību, ja tēma šaurāka.

Studiju apļa vadība

Procesa norisi vada studiju apļa vadītājs, kas pārzina mācību formas metodoloģiju, vēlams, arī saturu. Tomēr viņš nav izglītotājs, bet procesa vadītājs. Parasti tēma atklājas visu nodarbību laikā, ar to studiju apļa metode atšķiras no mācībām, kur atbildes dod viens skolotājs vai eksperts. Aplī atbildes dod process kopumā, visu dalībnieku līdzdalība, kas ir pati galvenā.

Eksperta pieaicināšana

Ja kādā procesa posmā ir pieaicināts tēmas vai metodes eksperts, viņam dod iespēju iepazīstināt ar galveno pamatinformāciju par tēmu un atbildēt uz jautājumiem.

miem. Pēc tam studiju apļa dalībnieki apspriež dzirdēto eksperta klātbūtnē, eksperts komentē dalībnieku viedokļus.

Viedokļu respektēšana

Tiek cienīts un ievērots ikviens viedoklis, bet neviens viedoklis netiek kritizēts, netiek izrādīta negatīva attieksme pat ar ķermeņa valodu. Par to vienojas jau apļa veidošanas sākumā, kad tiek pieņemti vismaz pieci iekšējie noteikumi, piemēram, konfidencialitātes likums, nekomentēt viedokļus, personību, izteikties par jautājumu vai problēmu, nevis par personu. Visiem runāt apmēram vienādu laiku, cienot citus apļa dalībniekus, jo visai nodarbībai ir noteikts konkrēts laiks.

Ikviens apļa dalībnieks tiek iesaistīts sarunā, bet vadītājs seko, lai kāds nedominētu. Vienlaikus runā tikai viens dalībnieks – pārējie klausās.

Apspriežamās tēmas

FOTO: no personiskā arhīva

Studiju aplis ir neformālās izglītības metode, kas gandrīz 100 gadu tiek sekmīgi praktizēta Zviedrijā un patlaban tiek aprobēta citās valstīs.

Parasti par izvēlēto tēmu katrā nodarbībā tiek izvirzīti noteikti jautājumi, ko apspriež aplī. Izvirza jautājumu, un katrs dalībnieks izsakās. Tad vadītājs komentē kopējo ainu un izvirza nākamā jautājumu, dod nākamos uzdevumus, kas var būt arī zīmēšana, kādas kustības, pantomīma u. tml., kas atklāj konkrēto jautājumu. Aktivitātes ir iespējamas dažādas.

Pieci ieguvumi, ko dalībniekiem sniedz studiju aplis

Zināšanas. Dalībnieki izmanto bibliotēkas, internetu, plašsaziņas līdzekļus, savstarpējo komunikāciju, kā arī citus avotus, lai iegūtu informāciju, kurā dalīties ar pārējiem. Cilvēku grupa spēj noteiktā laikā savākt daudz vairāk noderīgu ziņu nekā viens indivīds.

Prasmes. Tā kā vairums pieaugušo pēc formālās izglītības apgušanas pārtrauc mācīties, izglītošanās prasmes laika gaitā samazinās. Studiju aplis sagādā lieliskas iespējas katram atrast savām spējām un interesēm atbilstošāko mācīšanās stilu un attīstīt informācijas meklēšanas, atlases un iegaumēšanas iemaņas.

Pieredzes apmaiņa. Studiju aplī cits citam līdzdarbojas dažādu paaudžu un profesiju cilvēki ar atšķirīgu iepriekšējo izglītības un dzīves pieredzi. Līdz ar to palielinās iespēja pārņemt citu noderīgo pieredzi un izmantot to, kā arī apgūt citu pielietotās metodes.

Pašapziņa. Tā kā katram studiju apļa dalīb-

niekam iespējams dalīties praksē, kas balstīta viņa unikālajā dzīves pieredzē un individuālajās spējās, cilvēkos nostiprinās pārliecība par saviem spēkiem, kā arī apziņa par savām stiprajām pusēm un iespējām tās izmantot. Pieredze rāda, ka studiju apli veicina gan to dalībnieku nodarbību, gan pilsonisko aktivitāti.

Sadarbība un kontakti.

Studiju apļa dalībnieki būtiski paplašina neformālo kontaktu loku, kas vēlāk po-

mērķis ir popularizēt Skandināvijā plaši pielietotu un arī pie mums jau izmēģinātu pieaugušo neformālās izglītības metodi, kas tiek saukta par studiju apļiem. Projekta 2,5 gadu laikā esam apņēmušies izglītēt Latvijas iedzīvotājus un tos pārstāvošās nevalstiskās organizācijas par studiju apļa metodes pamatprincipiem, dalīties labās prakses piemēros un veicināt metodes izplatību Latvijā un Eiropā. Šogad īstenoti semināri kontaktu loku, kas vēlāk po-

“ Studiju aplis ir dinamisks mācību process, kurā dalībnieki balstās uz savu pieredzi, vadītāja prasmēm un studiju materiāliem. Tās ir neformālas, brīvprātīgas studijas, kurās dalībnieki mācās viens no otra.

zīvi ietekmē informācijas apmaiņas iespējas un korporatīvo saišu dibināšanu.

Par projektu

Kultūras un izglītības studija „Talantu pilsēta” darbību uzsākusi pirms trīs gadiem. Tās galvenie darbības virzieni ir dažādi vietējā un starptautiskā mēroga projekti, kvalifikācijas celšanas kursi, praktiskas mācības jauniešiem, izbraukuma kursi uzņēmumiem, studiju apļa metodikas izstrāde un pielāgošana Latvijas apstākļiem.

Aktuālā projekta „Demokrātiskie studiju apļi”

rudenī plānots viesoties Kurzemē un Latgalē. Projekta īstenošanas laikā ir izveidota mājaslapa www.studijuaplis.weebly.com, kur iespējams iegūt aktuālo informāciju par studiju apļa metodi un projekta norisi.

Mācības organizē biedrība „Kultūras un izglītības studija „Talantu pilsēta” projekta „Demokrātiskie studiju apļi” ietvaros, projekta Nr. 2012.EEZ/DAP/MIC/076/1/R/014. Programmu „NVO fonds” finansē EEZ finanšu instruments un Latvijas valsts. Projektu finansiāli atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija. ■